

zaļais

Latvijas Zaļā punkta avīze

Lai leiši neiedzen

Latvijas Zaļā punkta valdes priekšsēdētājs Māris Simanovičs.

Nupat atgriezies no konferencēs Vīņā vēl vienu reizi skaidri apjautu, ka viss, kas mums nepieciešams, ir dunka pašvaldības sānos. Latvieši ir zinoši un šķīrot gribošī. Mums ir varoši un gribošī otrreizējo izejvielu savācēji. Un arī pārstrāde, lai gan vēl ne tik spēcīga tautsaimniecības nozarē kā Eiropā, bet pēdējos gados nostājusies uz apbrīnojami jaudīga attīstības ceļa.

Latvijai ir visas iespējas pārstrādāt kā papīru, tā stīku un PET, taču īpaši gribētos izcelt pēdējo. Tieši PET pārstrādē šogad pierādīti vērienīgu soli efektīvākas ražošanas virzienā, liekot saplacinātu pudeli konteineriem plūst uz PET Baltija rūpniecību pat no Kostarikas.

Latvija, kas Baltijas šķirošanas kontekstā patlaban izskatās pēc spēcīga, veselīga un ambicioza sportista, nupat nupat varētu leišiem arī zaudēt.

Posms, kas piekļūbo

Taču stāsts ir par to posmu izejvielu pārstrādes ķēdē, kas dažviet Latvijā strādā smuki un gludi, bet dažviet piekļūbo. Proti, pašvaldību atbalstu. Latvijā iepakojuma šķirošana patlaban pieejama ne vien praktiski visās pilsētās ar vairāk nekā 5000 iedzīvotājiem, bet arī daudzās no mazajiem pagastiem. Un šis gads atzīmējams kā īpaši ar to, ka šķīrot sākusī arī Alūksne, Balvi un Jelgava. Kopumā mēs lešam, ka iespēja šķīrot iepakojumu diendienā ir ap 70% valsts iedzīvotāju. Teorētiski šķīro arī Rīga, tomēr pašvaldības neizlēmība nerunā par labu zaļajiem pilsētas iedzīvotājiem. Kamēr dome vēl nav izlēmusī, kā organizēt atkritumu apsaimniekošanu, tikmēr arī apsaimniekotāji nav motivēti investēt konteineru iegādē un uzstādīšanā.

Atbalsts kā dopings

Nupat Vīņā redzētais apstiprina, cik daudz pieejamā kļūst šķirošana, ja tā ir pilsētas domes prioritāte. Tad jautājums vairs nav par to, cik daudz naudas domei iet gar degunu, vienas autostāvvietas vietā uzstādot divus konteinerus. Latvijā, kas Baltijas šķirošanas kontekstā patlaban izskatās pēc spēcīga, veselīga un ambicioza sportista, nupat nupat varētu leišiem arī zaudēt. Un tikai tāpēc, ka Lietuvas galvaspilsētas pašvaldības atbalstam uz šķirošanas rezultātiem ir gluži vai dopings līdzīgs efekts.

PET Baltija turpina piecreiz jaudīgāk

Pēc šī pavasara jūrgiem no Vecmilgrāvja Rīgā uz Jelgavas biznesa parku, vērienīgākais PET pudelu pārstrādātājs Baltijas valstis, AS PET Baltija, septembra sākumā oficiāli atklājis jauno ražotni, kas testa režīmā darbojusies jau vasarā. Jaudīgāka, modernāka un ar kvalitatīvāku galaproduktu – tā jauno rūpniecību raksturo tā direktors Jānis Caune.

Sasniedz augstāko pilotāžu

"Ieguldītie līdzekļi mērāmi piecos miljonos eiro, no kuriem 0,6 miljonu latu ir Eiropas Savienības fondu līdzfinansējums. Pārējais ir akcionāru investīcijas un piesaistītie aizņēmumi," norāda PET Baltija valdes priekšsēdētājs Māris Simanovičs, uzsverot, ka šis ir viens no pozitīvajiem piemēriem, kad šodienas ekonomiskajos apstākļos rūpnīca iegulda jaudas palielināšanā un vērtības pievienošanā. Strādājot vēl Vecmilgrāvī, sarazotās pārslas izmantotas dažādu stiprinājumu un iepakojuma ražošanai, tomēr šie materiāli nav bijuši paredzēti saskarei ar pārtikas produktiem.

Tagad galaprodukts ir mainījies – radikāli uzlabota pārslu tīrība, kas uzņēmumam ļauj iekarot respektablu pudeli, glāziņu un citu tā dēvēto pārtikas PET iepakojumu nišu. Tā šajā nozarē ir augstākā pilotāža, jo prasa nevainojamu pārslu tīrību, ko spēj nodrošināt tikai jaunās, tā dēvētās bottle-to-bottle tehnoloģijas, kas no sasmalcinātas izlietotās pudeles var radīt jaunu. "Kad vaicā, kas ir mainījies līdz ar jauno ražotni, uzlabota pārslu kvalitāte ir jāmin vispirms. Tas, ka tagad iegūstam tīrāku galaproduktu, ļauj rūpniecībai vairāk pelnīt, palielinot ienākumus vidēji par pāris simtiem eiro par katru

pārdoto tonnu," stāsta J. Caune, uzsverot, ka tikpat būtisks ieguvums ir jauda, kas nu ir piecreiz lielāka.

Gadā PET Baltija pārstrādā 15 000 tonnu pudeli un, ja nem vēra, ka vienā tonnā ir 25 000 pudeļu, tad skaitlis noapaļojams līdz 375 miljoniem pudeli. Plānots, ka investīcijas atmaksāsies piecu gadu laikā, šogad apgrozot 5 miljonus eiro un nākamgad – ja izdosies, kā iecerēts – 12 miljonus eiro.

Šajā biznesā parasti strādā un attīstās tas, kurš ir uzbūvējis ražotni pirmais. Ne Lietuvā, ne Igaunijā mums konkurentu nav.

Izmanto visu līdz pēdējam

Izrādot jauniegādātās iekārtas, J. Caune ne bez lepnuma demonstrē atdalīšanas iekārtu, kas līdzinās nelīelam, ar ierīcēm aprīkotam baseinam un atrodas visa konveijera noslēguma posmā. eīt pudeles nonāk jau sasmalcinātās un raibās pārslas sakrīt ūdens baseinā. Ja agrāk šie raibie pudelkorķu gabaliņi netika izmantoti, tad šodien jau uzņēmumam ir iespēja tos savākt atsevišķi un pārdot tālāk spaiņu un kastu ražotājiem Lietuvā. Smalkākās ierīces PET pārslas nogrimst, jo ir smagākas par ūdeni, kamēr korķu un etiķešu materiāls uzpeld. Tālāk celu uz atkārtotu mazgāšanu no ķīmikālijām turpina tīrās pārslas bez piemaisījumiem.

Iedzīvotāji kūtri nodod nolietotos telefonus

Neskatoties uz to, ka jau trešo gadu Latvijas iedzīvotājiem ir iespēja nodot savus nolietotos mobilos telefonus nu jau 183 telefonu tirdzniecības vietās un 54 nolietoto elektropreču pieņemšanas punktos 45 Latvijas pilsētās, aktivitāte vēl arvien dēvējama par pasīvu un uzskats, ka pārstrādei nodota telefona akumulators neapdraudēs vidi, vēl aizvien nav dzīvē iesakņojies. Pēdējo trīs gadu laikā LZZP ar dažādām informācijas kampaņām ir panācis pietiekamu iedzīvotāju aktivitāti, lai pildītu Eiropas Savienības noteiktos normatīvus, bet neskatoties uz to, akumens iedzīvotāju dārzīņā tomēr būtu melams.

Aizspriedumi vēl jāklēdē

"Esam izstrādājuši sistēmu telefonu nodošanai un vienlaikus organizējuši vairākas akcijas mudinot uz nodošanu, tomēr Latvijā vēl arvien ir spēcīga tradīcija nelabprāt šķirties no vecajiem mobilajiem telefoniem. Tie nonāk atvilktnē vai citu ģimenes locekļu lietošanā – ar tiem notiek viss cits, tikai ne nodošana pārstrādei. Tādēļ mūsdienu valsts uzliktā norma telefonu savākšanā ir stipri neadekvāta vietējai situācijai," tā LZZP valdes priekšsēdētājs Māris Simanovičs.

Vietējie tirgus īpatnības apstiprina arī mobilo telefonu tirgotājs Pērkonis un Dēli, kas ir viens no LZZP partneriem nodošanas popularizācijas kampaņās. Cilvēku kūtrumam nereti par pamatu ir aizspriedumi, ka mobilo telefonu tirgotājs gūst labumu no iedzīvotāju atnestajiem tālruniem. "Mums bieži nākas sastāpīties ar cilvēku aizspriedumiem. Viņi vaicā, kā tālāk notiek nodoto telefonu sadalīšana pa detaļām," stāsta Pērkonis un Dēli pārstāve Dace Lazda.

Ādās reizēs uzņēmums klientiem paskaidro, ka nodošanai tiek pieņemti veseli aparāti, nevis akumulatori vai citas detaļas. Un veselī, nevis izjaukti, tie tiek tāda pat izskatā nodoti izejvielu savācējā Eko Reverss. "Neviens no mums tos nekādā rezervēs daļas netiek atkārtoti izmantotas. Vienīgais, kas ir šīs mūsu iniciatīvas pamatā, ir zālā domāšana," uzsver D. Lazda.

Akcijas sanes visvairāk

"Nav tā, ka ik dienas pie veikala stāvētu rinda ar cilvēkiem un telefoni tiktu nesti māsīem. Vislielākā aktivitāte tomēr ir pēc kādām kampaņām," izvērtējot aktivitāti, stāsta Pērkonis un Dēli pārstāve, atsaucoties uz kopīgi ar LZZP organizētajām akcijām, kuru laikā jebkurš nolietotā telefona atnesējs piedalījās izlozē. "Vienā no mūsu veikāliem dāvanu karti saņēma vīrietis stīpri gados, kuram tieši tobrīd bija saplīsis telefons. Liels bija mūsu gandarījums, jo ar šo akciju mēs sniedzām viņam nopietnu atbalstu un ļāvam iegādāties tieši to, kas vajadzīgs," atminas D. Lazda. Viņa pieminēta, ka akcijai beidzoties pierīmušas arī cilvēku zaļās aktivitātes – nodošana turpinās, bet tempi piebremzējuši.

Aplēses liecina, ka līdz ar iepriekšējo aprīkojumu PET Baltijai zudībā gājuši ap 10% no iepirkta izejmateriāla – korķi, etiķetes, smiltis, koka gabali un neturimi. "Saspīstās pudeles mēs iepirkam kopā ar visu drāzu, kas tai nāk līdzī, tāpēc tas, ka tagad ir iespējams izmantot visu līdz pēdējai kripaiņai, finansiāli patiešām ir ieguvums," saka J. Caune. Rūpnīcas vadītājs norāda, ka bez korķu plastmasas savu celu pie pircēja atrod arī smiltis, kuras izmanto betona ražošanā.

Līdzīgi ir ar brūga ražošanu, kas iepērk dažādas sīkas atlikumus, kas paliek pāri pēc PET pudeli tīrīšanas un sagatavošanas samalšanai. Jaunās tehnoloģijas ļauj atkārtoti izmantot arī ūdeni un sārmainās ķīmikālijas, kas tiek lietotas, lai jau samaltās pudeles atgrieztu no smiltīm, etiķetēm, līmes un citiem nevēlamiem neturimiem.

Dalēji ūdens tiek atkal izmantots prieksmazgāšanā, bet pārējais daudzums nonāk noteikudēņu attīrīšanas iekārtā un pēc attīrīšanas – atpakaļ mazgāšanas procesā. "Arī tas mums palīdz taupīt resursus," saka J. Caune.

A/s PET Baltija

Dibināts	2003. gadā
Darbinieku skaits	25
Neto apgrozījums pēdējam	1,36 milj. Ls
Pārstrādes jauda	15 000 tonnu PET pudeli gadā

Preī – gandarījums

Tomēr pusgada laikā Pērkonis un Dēli galvenajā birojā būs izdevies sakrāt pilnu plastmasas konteineru, kura piepildīšanā palīdz arī uzņēmuma apakšdāteris – Latvijas reģionu mazie veikaliņi.

Iespēja nodot nolietotos aparātus ir nodrošināta, taču vēlēšanās to darīt – pagaidām kūtra.

"Spāimīsi, kas nolikti tirdzniecības vietās, pildās arī reģionos un es nevarētu teikt, ka tikai Rīgā manāmas rūpes par vidi," saka D. Lazda. Zaļās rūpes nav svešas arī pašam uzņēmumam, kurš nolietoto biroja tehniku savācīs vienkopos un uzticējis tālākos posmus līdz pārstrādei otrreizējo izejvielu savācējā Eko Reverss. "Darījam to no brīvas gribas, nekādu naudu nesāņemot. Preī dabūjam vienīgi gandarījumu, redzot, ka mašina, pilna ar nolietoto tehniku, aizbrauc pareizajā virzienā," vērtē Pērkonis un Dēli pārstāve.

Nepiesārņojam un taupām

"Jau pirms diviem gadiem nolietoto telefonu skaits Latvijā pārsniedza jauno telefonu skaitu un pieaugot inovāciju tempam tehnoloģiju nozarē, cilvēki arvien īsāku laiku posmu uzskatīs savu tālruni par gana modernu lietošanai," uzskata M. Simanovičs. Lai vidē nenonāktu bistamais akumulatoru sastāvs vienlaikus lai otrreizēji izmantoti un tādējādi taupīti tiktu izsmēļamie dabas resursi, viss savācētais tiek nogādāts pie Lietuvas elektrisko un elektronisko iekārtu pārstrādātāja EMP Recycling. Tur, atdalot plastmasu no metāliem, izejvielas iegūst jaunu dzīvi. Viļņas apkaime bāzētais uzņēmums pieredzi šajā nišā uzkrājis jau deviņu gadu garumā.

ādi spāimīsi nolietoto mobilo telefonu savākšanai atrodas 183 telefonu tirdzniecības vietās 45 Latvijas pilsētās. Adreses meklē www.zalais.lv/lv/sabiedrība/elektroprece

PET Baltija atklāj Vides ministrs Raimonds Vējonis, Islandes ārlietu ministre Ingibjorga Solruna Gissladotira un PET Baltija valdes priekšsēdētājs Māris Simanovičs.

Pirmie un vienīgie

"Ārējā biznesā parasti strādā ar attīstās tas, kurš ir izbūvējis ražotni pirmās. Ne Lietuvā, ne Igaunijā mums konkurentu nav, jo investīcijas ir nepieciešamas lielas, milzīgas ir arī ražošanas jaudas, taču tāpat laikā pudelu daudzums, kas savāktis otrreizējai apstrādei, nav liels," saka J.Caune. Tuvākie PET Baltija konkurenti strādā Slovēnijā un Itālijā. Lidzīgas ražotnes J.Caune min arī Krievijā, taču ģeogrāfiski tuvāk par Maskavu tādu nav.

Importē pat no Kostarikas

Pārstrādei PET Baltija iepērk Latvijā sašķirotās pudeles, tomēr ņemot vērā pārstrādes jaudas, kas gadā veido 15 000 tonnu PET pudelu, izejvielu nākas importēt. Sapresētās pudeles ceļ līdz rūpnīcai mēro no Baltijas, Rietumeiropas un pat no tādām valstīm kā Izraēla, Maurītanija, ASV un Kostarika.

"Salīdzinot ar Rietumeiropu, cena par pudelēm Kostarikā ir zemāka, tādēļ pat nosedzot transporta izmaksas, iepirkti izejmateriālu no Dienvidamerikas sanāk izdevīgi," norāda J.Caune. Tomēr tuvākie ievērojami resursu krājumi atrasti Igaunijā, kur uzņēmums uzpērk ar depozīta sistēmas taras automātiem savāktās pudeles. "Mūsu biznesam par labu runātu, ja sāktos posms starp patērētāju un pārstrādi. Jo vairāk Latvijā būtu cilvēku, kas šķiro pudeles, jo mazāk mums vajadzētu skraidīt pa pasauli, meklējot izejmateriālu. Tas arī nozīmētu, ka

samazinātos resursi, kas lieki tiek tērēti uz vienas pudeli tonnas pārstrādi," vērtē J.Caune.

PET pudelu savākšanai tik daudz uzmanības tiek veltīts tieši tādēļ, ka tas ir agresīvs materiāls, kas dabiskā vide praktiski nesadalās. Taču vienlaikus tas ir materiāls, ko var pārstrādāt neskatoties daudz reižu, no pudelēm saražojot pārslas, tālāk tās izmantojot sagatavju (preformu) ražošanā un no tām izpūšot jaunas pudeles. "Katrai pudelei vajadzētu būt ne tikai otrajai, bet arī trešajai, ceturtajai un pārējām dzīvēm. Lai taupītu planētas resursus, ir nepieciešams organizēt pēc iespējas vairāk izlieto pudelu atgriešanos aprītē vispirms kā pārslām un pēc tam kā dažādu veidu PET izstrādājumiem," uzsver M.Simanovičs.

Ierīces, kas pazīst krāsas

Investīcijas optimizējās darbu rūpnīcā arī darbinieku skaita ziņā. PET Baltijas vecā ražotne Vecmilgrāvi nodarbinājus 40 cilvēku. Tagad darbinieku skaits sarucis līdz 25. Tas viss – pateicoties jaunākajām tehnoloģijām. Agrāk tas tika darīts ar rokām, toties tagad Francijā ražotās iekārtas, piemēram, ir ieprogrammējamas, lai pa konveijeru sliedso pudelu gūzmā atlasītu noteiktas krāsas izstrādājumus.

Vedīs uz Šauļiem

Tā kā Latvijā nav nevienas ražotnes, kas no pārslām varētu ražot citus PET izstrādājumus, tad

visu saražoto uzņēmums eksportē. Iestaiģatās takas ir Lietuva un Krievija, tomēr klienti pamainījušies līdz ar pārslu tīrības pakāpes pieaugšanu, no iepriekšējiem paliekot vien diviem. "Klientiem Krievijā PET Baltija ģeogrāfiski šķiet ļoti izdevīga. Neskatoties uz to, ka Krievija ir milzīga valsts un arī tur dzer PET pudeles pildītos dzērienus, pārstrāde krietni pieklibo. Krievijā ir daudzas ražotnes, kas pārslas tālāk izmanto savā ražošanā, tomēr pudelu sasmalcināšanas posms ir neatīstīts, tādēļ visa izejviela tiek iepirkta no Rietumeiropas un kā tuvākie esam mēs," skaidro J.Caune.

Tomēr tieši Krievijas virziens uzņēmumam pēdējā laikā sagādājis galvassāpes ar formalitātem, kas apgrūtina eksportu, tāpēc īpašu uzsvāru uzņēmums jau tuvākajā laikā plāno likt uz Lietuvu, kur atulos 150 kilometru attālumā no Jelgavas ražotnes strādā nākotnē, iespējams, lielākais pārslu uzpircējs.

Lietuvas uzņēmumā no augstākās kvalitātes pārslām taps tā dēvētās preformas jeb pudelu sagataves, kuras tālāk iepirks pārtikas un dzērienu ražotāji, paši no tā izpūšot pudeles savas produkcijas pildīšanai.

"Patlaban auļu ražotnē vēl tiek uzstādītas nepieciešamās iekārtas, taču vienošanos jau esam panākuši un drīz varēsim sākt eksportu. Plānotais auļu patēriņš būs četrreiz lielāks, nekā mēs spējam saražot," sadarbības izdevīgu uzsvē PET Baltija direktors.

Išās ziņas

Skolēnus satrauc vides kvalitāte

86% no 1361 skolēniem, kuri piedalījās LZP organizētajā virtuālajā forumā par vides jautājumiem, satrauc Latvijas ūdeņu piesārņojums, 82% ir norūpējušies par nelegālajām atkritumu izgāzuvēm mezos, grāvmalās un pludmalēs, bet 77% norāda, ka tos uztrauc arī koku – zemes plaušu – izcīršana, savukārt 66% jauniešu jūt rūpniecības un transporta radīto gāzu ietekmi uz gaisa kvalitāti.

Starp aktivitātem, kuras skolēni jau veic vides stāvokļa uzlabošanai, 94% respondentu min pārvietošanos ar kājām vai divriteni, 69% dāru rāvē, nevis lieto ķīmiskās nezaļu iznīdēšanai, 62% skolēnu piedalās vides sakopšanas talkās, 51% taupīgi izturas pret ūdeni, bet 38% – šķiro atkritumus. Savukārt galvenās lietas, kuras, skolēnprāt, katram būtu jā dara, lai sekmētu vides saglabāšanu ir pārvietošanās ar kājām, divriteni vai sabiedrisko transportu (75% respondentu), atkritumu šķirošana (69%), koku stādīšana (56%) un dalība vides sakopšanas aktivitātēs (51%). Skolēnu viedoklis tika apkopots dokumentā "Skolēnu priekšlikumi zaļam dzīvesveidam" un iesniegts Latvijas Valsts prezidentam Valdim Zatleram.

Filma par Latvijas vides stāvokli

LZP, Latvijas Valsts mežu un Valsts prezidenta kancelejas sadarbības rezultātā tapis vērtīgs informālais materiāls – 52 minūšu gara filma, kura fiksē globālās sasilšanas draudus Latvijā, analizē tās cēlonus, kā arī izzīmē iespējamās risinājumus globālās sasilšanas un tās izraisīto seku likvidēšanai.

Filmas nosaukums ir "Laika jautājums", un tai ir plašs ekspertu – Latvijas vadošo ģeogrāfijas, bioloģijas, hidroloģijas, ekoloģijas speciālistu, kā arī sabiedrisko darbinieku – loks. Septembra vidū notika filmas pirmizrāde kino teātri Forum Cinemas un Latvijas TV, bet drīzumā filma būs iegūstama kompaktdiska formātā.

Trijos mēnešos

savāc astoņas tonnas PET pudelu LZP un sadarbības partneru Priekšos, Līvānos, Ludzā, Talsos, Tukumā un Saldū kopīgi organizētas vasaras akcijas "Šķiro plastmasu un laime!" trijos mēnešos savāktas astoņas tonnas jeb apmēram 200 000 plastmasas pudelu.

Savāktu plastmasas pudelu apjoma ziņā līderis ir Krāslava, kurā iedzīvotāji sašķiroja un PET pudelēm paredzētajos konteineros nogādāja trīs tonnas pudelu.

Latvijas Zaļais punkts
Kontakttālrunis 67039810, www.zalais.lv

PET pudelju mūžīgais cikls

PET pudele patentēta 1973.gadā un pirmo reizi tā otrreiz pārstrādāta 1977.gadā. Ik gadus Latvijā tiek izlietots ap 170 miljoniem polietilēnterfaļlāta (PET) pudelu. Ja pudele pēc izdzēšanas nonāk šķirotajos atkritumos, tad atkritumu apsaimniekotājs to nogādā līdz otrreizējās pārstrādes uzņēmumam, kur tā uzsāk savu atdzimšanu par jaunu PET izstrādājumu. Sasmalcinot pudeli, tiek iegūtas pārslas, no kurām vērtīgākās ir tieši caurspīdīgās. No tām var izgatavot augstvērtīgu iepakojumu, kas paredzēts pārtikai. PET ir agresīvs materiāls un dabiskos apstākļos praktiski nesadalās, toties tas var tikt pārstrādāts no jauna neskaitāmas reizes. Ar PET iznīcināšanu pašiem savām rokām nevajadzētu aizrauties, jo apkārtējai videi PET sadedzināšana nenodara ļaunumu tikai tad, ja pudeles sadedzina vismaz 120°C grādu temperatūrā speciālās krāsnīs un ar speciāliem filtriem.

Vienā maiņā PET Baltija ražotnē nodarbināti tikai četri cilvēki, kas tiek galā ar visu 3500 kvadrātmetrus plašo pudelu sasmalcināšanas rūpnīcu. Tas pateicoties automatizētajām iekārtām, kuras uzņēmums šogad investējis 5 miljonus eiro.